

Κορονοϊός: Φονιάς δεν είναι ο παγκολίνος, αλλά η καταστροφή του περιβάλλοντος

6.04.20

#CommunismFuture | Φύση | Άνθρωπος | Περιβάλλον: Κορονοϊός

Κείμενο ομάδας εργασίας της νΚΑ

Φονιάς δεν είναι ο παγκολίνος, αλλά η καταστροφή του περιβάλλοντος

Μήπως ήρθε ο καιρός να αναρωτηθούμε γιατί οι πανδημίες διαδέχονται η μία την άλλη και μάλιστα με έναν αυξανόμενο ρυθμό; Αποτελεί η επιδημία του κορωνοϊού την “εκδίκηση των παγκολίνων” ή υπάρχει “κάτι πιο βαθύ που μας λερώνει”; Και τελικά, γιατί, ενώ καιρό πριν είχε εντοπιστεί ο κίνδυνος, είχαν προσδιοριστεί οι μηχανισμοί που θα οδηγούσαν σε αυτόν και υπήρχε πλούσια εμπειρία από προηγούμενα επιδημικά φαινόμενα, εντούτοις, λίγα πράγματα έγιναν;

Το καπιταλιστικό κέρδος λεηλατεί τη φύση

Η διαρκής αποψίλωση των δασών, η συστηματική καταστροφή των βιοτόπων των άγριων ζώων, η εκχέρσωση της γης, η χωρίς όρια γεωργική ανάπτυξη αλλά και η φρενήρης αστικοποίηση που φέρνει ανθρώπους και καλλιέργειες κοντά σε άγρια δάση διώχνουν τα άγρια ζώα από τους τόπους διαμονής τους. Συνέπεια αυτού είναι και οι ιδιαίτερα αυξημένες πιθανότητες στενής και επαναλαμβανόμενης επαφής των ζώων με τον άνθρωπο, πράγμα που επιτρέπει σε κάποια μικρόβια, τα οποία στις περισσότερες περιπτώσεις συμβιώνουν με τα ζώα, να εισέρχονται στον ανθρώπινο οργανισμό και κάποια από αυτά να ευθύνονται για μια σειρά από μολυσματικές ασθένειες.

Βέβαια είναι σαφές ότι οι μικροοργανισμοί δεν είναι κατ’ ανάγκη θανατηφόροι ή έστω βλαβεροί, αλλά στην πλειονότητα τους καθιστούν εφικτή την ύπαρξη του πλανήτη όπως τον γνωρίζουμε καθώς επιτελούν μια σειρά από απαραίτητες φυσιολογικές διεργασίες στα οικοσυστήματα αλλά ακόμη και στον ανθρώπινο οργανισμό. Κανένας ιός δεν είναι «επιθετικός» εκ φύσεως. Όταν, όμως, ο πληθυσμός του είδους που τον «φιλοξενεί», εξαναγκάζεται να αλλάξει οικοσύστημα, ο ιός αναγκάζεται να αναπτύξει ως “γραμμή άμυνας”, μηχανισμούς μετάδοσης σε οργανισμούς που μέχρι τώρα δεν είχε «επισκεφτεί», με απρόβλεπτες επιπτώσεις.

Το πρόβλημα επομένως παρουσιάζεται όταν λόγω της **καπιταλιστικής ανάπτυξης** και του αδηφάγου χαρακτήρα της, **καταστρέφονται ή περιορίζονται δραματικά οικοσυστήματα**, και τα είδη τους για να επιβιώσουν **δεν έχουν άλλη επιλογή** από το να

καταφύγουν σε νέες εστίες. Ήδη γνωρίζουμε πως η βιοποικιλότητα απειλείται σε τρομακτικό βαθμό, με περίπου 1 εκατομμύριο είδη να κινδυνεύουν με εξαφάνιση από τις αλλαγές στο κλίμα και την πολύμορφη ρύπανση.

«Εισβάλλουμε στα τροπικά δάση και άλλα άγρια τοπία, τα οποία φιλοξενούν τόσα πολλά είδη ζώων και φυτών – και μέσα σε αυτά τα πλάσματα, τόσοι άγνωστοι ιοί. Κόβουμε τα δέντρα, σκοτώνουμε τα ζώα ή τα αιχμαλωτίζουμε και τα στέλνουμε στις αγορές. Διαταράσσουμε τα οικοσυστήματα και χάνονται οι φυσικοί ξενιστές των ιών, όταν συμβεί αυτό, οι ιοί χρειάζονται έναν νέο ξενιστή, ο οποίος συχνά είμαστε εμείς» γράφει πρόσφατα ο David Quammen, συγγραφέας του “Spillover: Ζωικές Λοιμώξεις και η Επόμενη Πανδημία”.

Το 2008 δημοσιεύτηκε στο [Nature](#) μια μελέτη που αναγνώρισε 335 ασθένειες που εμφανίστηκαν μεταξύ 1940 και 2004, με το 60% των οποίων να προέρχεται από ζώα. Ολοκληρώνοντας την εργασία τους οι ερευνητές προειδοποίησαν πως οι ζωνοόσοι που προέρχονται από την άγρια ζωή αποτελούν τον πιο σημαντικό κίνδυνο για την παγκόσμια υγεία από όλες τις πρωτοεμφανιζόμενες μεταδοτικές ασθένειες. Ενώ τέλος, κατέληξαν πως περιορίζοντας σημαντικά την οικονομική δραστηριότητα σε περιοχές πλούσιες σε άγρια ζωή θα μειωθούν οι πιθανότητες ανάδυσης μελλοντικών ζωογόνων ασθενειών.

Όλο και περισσότερο φαίνεται **οι ασθένειες αυτές να συνδέονται με τις περιβαλλοντικές αλλαγές και την οικονομική εκμετάλλευση της φύσης**, κυρίως από δίκτυα συνδεδεμένα με πολυεθνικές εταιρείες. Η διαταραχή των παρθένων δασών που προέρχονται από την υλοτομία, την εξόρυξη, την κατασκευή δρόμων μέσω απομακρυσμένων τόπων, την ταχεία αστικοποίηση και την αύξηση του πληθυσμού φέρνει τους ανθρώπους σε στενότερη επαφή με ζωικά είδη που ποτέ δεν ήταν κοντά στο παρελθόν. Καθώς εξαφανίζονται τα δάση και επεκτείνονται τα χωριά, οι πόλεις και βιομηχανικές δραστηριότητες, ανοίγουν οδοί για τα μικρόβια των ζώων να προσαρμοστούν στο ανθρώπινο σώμα. Η άγρια φύση σήμερα βρίσκεται σχεδόν παντού κάτω από μεγαλύτερη πίεση και εκμετάλλευση την ώρα που οι παθογόνοι μικροοργανισμοί δε “σέβονται” τα όρια των ειδών και μεταπηδούν από το ένα στο άλλο. Είναι χαρακτηριστικό πως ζώα που έχουν συνδεθεί με τη μεταφορά αρκετών παθογόνων στον άνθρωπο, όπως τρωκτικά και νυχτερίδες, έχουν παράλληλα υψηλή ικανότητα επιβίωσης και διασποράς σε νέα οικοσυστήματα, όταν το αρχικό οικοσύστημα που διαβιούσαν διαταραχθεί.

Παράλληλα, τα **αυξανόμενα κρούσματα ιών** συνδέονται στενά με την **παραγωγή τροφίμων** και τις σύγχρονες πρακτικές της **βιομηχανοποιημένης καλλιέργειας** με σκοπό το κέρδος. Η σύγχρονη βιομηχανική κτηνοτροφία συγκεντρώνει **τεράστιους αριθμούς ζώων** σε κακές συνθήκες **ακραίου συνωστισμού**, τα οποία μάλιστα αποτελούν γενετικές μονοκαλλιέργειες, αποτελώντας το ιδανικό εργαστήριο μετάλλαξης των παθογόνων και εξέλιξης τους σε πιο επικίνδυνες μορφές (γρίπη των χοίρων, γρίπη των πτηνών, κλπ.). Είναι γνωστό ότι οι πληθυσμοί μεγαλύτερου μεγέθους και πυκνότητας διευκολύνουν μεγαλύτερα ποσοστά μετάδοσης. Την ίδια ώρα, η καθοδηγούμενη από το κεφάλαιο γεωργία, αντικαθιστά μεθόδους καλλιέργειας περισσότερο φυσικές και οικολογικές, προσφέροντας τα ακριβή μέσα με τα οποία τα παθογόνα μπορούν να εξελιχθούν σε μολυσματικούς παράγοντες.

Σήμερα, η βιομηχανική κτηνοτροφία και γεωργία και οι μεγάλες καπιταλιστικές επιχειρήσεις του αγροτοδιατροφικού τομέα εστιάζουν σε τέτοιον βαθμό στα κέρδη που το ρίσκο ενός ιού που ίσως σκοτώσει ένα δισεκατομμύριο ανθρώπων **αντιμετωπίζεται ως ένα ρίσκο που**

αξίζει να παρθεί. Έτσι, προηγουμένως απομονωμένα παθογόνα κατακλύζουν τα κοπάδια ζώων που εκτρέφονται κι ύστερα μεταβαίνουν στις ανθρώπινες κοινότητες.

Κορωνοϊός: Ο πιο πρόσφατος κρίκος στην αλυσίδα

Κάπως έτσι έγινε και στην Κίνα. Η επαρχία Χουμπέι, κοιτίδα της εμφάνισης και πρώτης ανάπτυξης του κορωνοϊού εκτείνεται στην κοιλάδα Γιανγκτσέ, του σημαντικότερου ποταμού της Κίνας, όπου τις τελευταίες δεκαετίες επιχειρήθηκε **μια από τις μεγαλύτερες επεμβάσεις του ανθρώπου επί της φύσης, το περιβόητο Φράγμα των Τριών Φαραγγιών.** Για τις ανάγκες της κατασκευής του, εγκαταλείφθηκαν περίπου 2.000 χωριά και μετακινήθηκαν περίπου 1,6 εκατ. άνθρωποι. Η αλλοίωση του περιβάλλοντος ήταν τρομακτική, παρασέρνοντας στην καταστροφή πλήθος οικοσυστημάτων.

Μια από τις επιπτώσεις ήταν ότι οι **πληθυσμοί των νυχτερίδων** εγκατέλειψαν τα μέχρι τότε φιλόξενα πυκνά δάση και τις βαθιές σπηλιές των βουνών, **αναζήτησαν νέες εστίες και ανακατεύθηκαν με τα υπόλοιπα είδη.** Οι νυχτερίδες είναι θηλαστικά, με ιδιαίτερα ισχυρό ανοσοποιητικό σύστημα και ό,τι περνά από αυτές διαχέεται με ταχύτητα και δύναμη στο ζωικό βασίλειο. Είναι λοιπόν εύκολο να φανταστεί κανείς τη συνέχεια: ένας άνθρωπος καταπίνει το σάλιο νυχτερίδας δαγκώνοντας ένα φρούτο που έχει καλυφθεί από αυτό ή, ενώ προσπαθεί να κυνηγήσει και να σκοτώσει αυτόν τον ανεπιθύμητο επισκέπτη, εκτίθεται σε μικρόβια που καταφεύγουν στους ιστούς του. Αυτός είναι ο τρόπος με τον οποίο ένας **μεγάλος αριθμός ιών, των οποίων οι νυχτερίδες είναι φορείς και οι οποίοι παραμένουν ακίνδυνοι όσο μένουν πάνω τους, καταφέρνουν να διεισδύσουν στους ανθρώπινους πληθυσμούς.**

Όπως είναι σήμερα γνωστό, ο ιός SARS-CoV-2 μεταφέρθηκε στον άνθρωπο από κάποιο άγριο ζώο. Η επιστημονική κοινότητα δεν έχει καταλήξει αν ξεκίνησε από τον παγκολίνο (απειλούμενο είδος μυρμηγκοφάγου που θεωρείται εκλεκτός μεζές στην Κίνα), τις νυχτερίδες, άλλα ερπετά ή από κάποιο συνδυασμό τους. Ωστόσο, **αναμφίβολα, δεν είναι τα ζώα που πρέπει να ενοχοποιήσουμε** επειδή από αυτά προήλθε ένας παθογόνος και θανατηφόρος για τον άνθρωπο ιός. Ο βασικός ένοχος για τη μετάδοση, τη διασπορά, αλλά και τις οδυνηρές συνέπειες στη δημόσια υγεία του ιού είναι το κυρίαρχο κοινωνικο-οικονομικό μοντέλο και ο αχόρταγος χαρακτήρας του καπιταλισμού για ολοένα και περισσότερα κέρδη ανεξαρτήτως κόστους.

Κι αν «δραπέτευσε» από κάποιο εργαστήριο;

Πλήθος γενετικών και μοριακών δεδομένων έρχεται να επιβεβαιώσει τις θεωρίες που ενοχοποιούν την ανθρώπινη παρέμβαση στο φυσικό περιβάλλον ως υπεύθυνη για την όλο και πιο συχνή εμφάνιση νέων, θανατηφόρων ιών και **όχι τις διάφορες θεωρίες συνωμοσίας.**

Παρότι βρισκόμαστε ακόμα στην αρχή, η μελέτη στα πεδία της μοριακής βιολογίας, της βιοτεχνολογίας και της γενετικής μηχανικής μας δίνουν πλήθος στοιχείων που ενισχύουν την παραπάνω εκτίμηση. Στις 17 Μαρτίου 2020 ομάδα επιστημόνων με επικεφαλής τον Dr. Andersen ανακοίνωσε τις **δύο πιθανές οδούς μετάδοσης του ιού από τα ζώα στον άνθρωπο** καταρρίπτοντας ευθέως τη θεωρία συνωμοσίας του σχεδιασμού του νέου κορωνοϊού από ανθρώπους.

Οι επιστήμονες, για να κατανοήσουν την προέλευση του νέου ιού, συνέκριναν τη γενετική ακολουθία του SARS-CoV-2 με αλληλουχίες συγγενικών κορονοϊών, με στόχο να αναγνωρίσουν μέρη του RNA που είναι όμοια ή διαφορετικά μεταξύ των ιών. Παράλληλα, φρόντισαν να ελέγξουν αν υπάρχουν οποιαδήποτε σημάδια πως ο ιός κατασκευάστηκε σε εργαστήριο. Αναλύοντας τις μεταλλάξεις στις αλληλουχίες της πρωτεΐνης που χρησιμοποιεί ο ιός για να προσδεθεί και να εισβάλει σε ένα ανθρώπινο κύτταρο, κατέληξαν ότι η **πρωτεΐνη αυτή είναι προϊόν φυσικής επιλογής και όχι γενετικής μηχανικής**. Το αποτέλεσμα αυτό ενισχύθηκε και με την μελέτη της μοριακής δομής του ιού, καθώς οι ερευνητές καταλήγουν πως αν κάποιος ήθελε να κατασκευάσει έναν φονικό ιό θα χρησιμοποιούσε μια δομή ενός ήδη γνωστού παθογόνου κορονοϊού. Παρόλα αυτά συγκρίνοντας αλληλουχίες γενετικών δεδομένων προκύπτει πως ο SARS-CoV-2 διαφέρει σημαντικά από τους έξι άλλους κορονοϊούς που μολύνουν ανθρώπους, και συνεπώς αποτελεί έναν ιό που δημιουργήθηκε από φυσικές διεργασίες.

Ο ιός και η πανδημία επομένως **δεν ήρθαν από το πουθενά**, αλλά **ούτε και από κάποιο “μυστικό” βιολογικό εργαστήριο**. Δεν είναι άλλη μια ελέω θεού καταστροφή, μη ερμηνεύσιμη και μη αναστρέψιμη, ούτε ένας “αόρατος εχθρός”, αλλά ένας **εχθρός που καθίσταται ορατός** μέσα από τα **μικροσκόπια** και τις **μοριακές και γενετικές αναλύσεις**, ώστε να βλέπουμε την εικόνα του, το φαινότυπο και το γονότυπό του, αλλά και τις ιδιότητές του. Έτσι γίνεται όλο και πιο φανερό πως ο SARS-CoV-2 αναπτύσσεται στο **βαθιά μολυσμένο** με τον **ιό του κέρδους** έδαφος του **καπιταλισμού της εποχής μας**, και της **περιβαλλοντικής καταστροφής**, ενώ οι επιπτώσεις της εξάπλωσής του και οι ανθρώπινες ζωές που χάνονται αυξάνονται δραματικά εξαιτίας της επιδείνωσης των **συνθηκών υγιεινής στις μεγάλες μητροπόλεις**, των τεράστιων κοινωνικών ανισοτήτων και της υποβάθμισης σε βαθμό κατάρρευσης των δημόσιων συστημάτων πρόληψης και υγείας.

Η φύση είχε προειδοποιήσει

“Δεν υπάρχει έγκλημα που να μην ριψοκινδυνέψει να διαπράξει το κεφάλαιο για να εξασφαλίσει υψηλό ποσοστό κέρδους” έλεγε ο Μαρξ. Άλλωστε, η **ιστορία της ανθρωπότητας ήταν πάντα η ιστορία επιδημιών και πανδημιών**. Η πανώλη, η χολέρα, ο τύφος, η φυματίωση σφράγιζαν την ιστορία, επηρέαζαν ιστορικές εξελίξεις. **Ο ιός Έμπολα το καταδεικνύει καλά**. Μια μελέτη του 2017 αποκάλυψε ότι οι εστίες του ιού, η πηγή του οποίου εντοπίστηκε σε διάφορα είδη νυχτερίδων, είναι πιο συχνές σε περιοχές της Δυτικής και Κεντρικής Αφρικής που υπέστησαν πρόσφατα αποψίλωση των δασών. Αντίστοιχα, οι φρουτοφάγες νυχτερίδες διέδωσαν τον **ιό Nipah** σε οικόσιτα γουρούνια στη Μαλαισία το 1999 και μετά ο ιός προσέβαλε τον άνθρωπο, με αποτέλεσμα δεκάδες θανάτους. Επιπλέον, είναι ήδη γνωστό ότι παλαιότερα η αποψίλωση του τροπικού δάσους κατά 4% προκάλεσε αύξηση των περιστατικών της ελονοσίας κατά 50% στη Βραζιλία. Η εμφάνιση του Ebola, του SARS-CoV, του MERS-CoV και τώρα του SARS-CoV-2 έχει συνδεθεί με την άγρια φύση.

Αυτές οι εξελίξεις **θα αυξάνονται εκθετικά** όσο συνεχίζεται η **καταστροφή του περιβάλλοντος** και καθώς το οικολογικό αποτύπωμα της άγριας καπιταλιστικής ανάπτυξης φτάνει πιο κοντά στην άγρια φύση σε απομακρυσμένες περιοχές και το **εμπόριο άγριων ζώων** φέρνει τα ζώα αυτά στα αστικά κέντρα. Μιλάμε για ζώα τα οποία βρίσκονται στη συνέχεια σε παράνομους διαύλους εμπορίου ή πωλούνται σε αγορές ζωντανών ζώων. Εκεί

λοιπόν, είδη ζώων τα οποία, χωρίς αμφιβολία, δεν θα συναντιόντουσαν ποτέ στη φύση, βρίσκονται σε κλουβιά δίπλα-δίπλα και τα μικρόβια μπορούν να περάσουν άνετα από το ένα στο άλλο.

Άλλη σημαντική πλευρά είναι η κτηνώδης διάσταση του σύγχρονου κτηνοτροφικού τομέα. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση με τον **H1N1 (γρίπη των χοίρων)**. Το νέο στέλεχος του H1N1 περιείχε γενετικό υλικό, το οποίο βρίσκεται στα στελέχη του ιού που μολύνουν ανθρώπους, πουλιά και χοίρους. Αυτό πιθανά προέκυψε από τις ζωοτροφές που δίνονταν για πιο γρήγορη ανάπτυξη των ζώων. Η ανάγκη επομένως του κεφαλαίου για **επιτάχυνση της κερδοφορίας** του, δημιουργεί βάρβαρες και πλήρως ανθυγιεινές συνθήκες στις εγκαταστάσεις της βιομηχανοποιημένης κτηνοτροφίας. Στοιβάζει χιλιάδες ζώα και πουλερικά υπό απαράδεκτες συνθήκες, τα «μπουκώνει» με τροφές, **βιάζει τον κύκλο της ζωής**, τον οργανικό κύκλο, ακριβώς όπως **εντατικοποιεί και την εργασία με απάνθρωπο τρόπο**.

Η κλιματική αλλαγή είναι εδώ και γεννά πανδημίες

Επιπρόσθετα τον κώδωνα του κινδύνου αναφορικά με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στη δημόσια υγεία έκρουσε πριν από λίγους μήνες και η έγκυρη βρετανική ιατρική επιθεώρηση [The Lancet](#) με έκθεσή της τονίζει ότι δεν έχουμε να κάνουμε απλώς με μια απειλή για την παγκόσμια υγεία, αλλά ότι η αντίστροφη μέτρηση έχει ήδη ξεκινήσει. Η κλιματική αλλαγή όχι μόνο επιβραδύνει, αλλά δεν αποκλείεται και να «σβήσει» -αν δεν παρθούν άμεσα μέτρα- την πρόοδο που έχει σημειώσει η ιατρική επιστήμη τις τελευταίες δεκαετίες.

Ο [Παγκόσμιος οργανισμός υγείας](#) συμφωνεί και προβλέπει ότι, ανάμεσα στο 2030 και το 2050, η κλιματική αλλαγή θα προκαλεί 250.000 επιπλέον θανάτους κάθε χρόνο - οφειλόμενους κυρίως σε ελονοσία, υποσιτισμό, διάρροια και θερμικό στρες. «Η υγεία πληρώνει το τίμημα της κλιματικής κρίσης. Διότι οι πνεύμονές μας, ο εγκέφαλός μας, το καρδιαγγειακό μας σύστημα υποφέρουν πάρα πολύ από τα αίτια της κλιματικής αλλαγής, τα οποία συμπίπτουν σε μεγάλο βαθμό με τα αίτια της ρύπανσης του αέρα», δήλωσε η Μαρία Νείρα, διευθύντρια του Τμήματος Περιβάλλοντος, Κλιματικής Αλλαγής και Υγείας του ΠΟΥ.

Η κλιματική αλλαγή ευθύνεται ήδη, ως επιβαρυντικός παράγοντας, για 1,4 εκατ. πρόωρους θανάτους στην Ευρώπη (σε 53 χώρες με περίπου 900 εκατ. κατοίκους). Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, μέχρι το τέλος αυτού του αιώνα, είναι πολύ πιθανό τα 2/3 των Ευρωπαίων να εκτίθενται κάθε χρόνο σε καταστροφές, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό ήταν μόλις 5% κατά την περίοδο 1981-2010.

Αντικαπιταλιστική οικολογία για μια νέα κομμουνιστική ελπίδα

Η πανδημία του κορονοϊού αποδεικνύει ότι **η καπιταλιστική ανάπτυξη καταστρέφει** τις δύο κύριες πηγές του πλούτου, ταυτόχρονα την **φύση** και τον **άνθρωπο** και η καταστροφή του περιβάλλοντος αποτελεί μείζον ζήτημα για την ανθρωπότητα στις μέρες μας καθώς τείνει να απειλεί τους όρους ύπαρξής μας στον πλανήτη Γη. Η σχέση που συνδέει τον άνθρωπο και τη φύση έχει διαρραγεί σε μεγάλο βαθμό και **έχει αποκτήσει ξεκάθαρα ανταγωνιστικά - εχθρικά χαρακτηριστικά**. Είναι όμως αυτό κάτι αναπόφευκτο; Αν όχι, υπό ποιες προϋποθέσεις μπορεί να αντιστραφεί;

Η ανταγωνιστική σχέση φύσης - ανθρώπου είναι ένα φαινόμενο που αναπτύσσεται σε μια **συγκεκριμένη βαθμίδα εξέλιξης της κοινωνίας και καθορίζεται ιστορικά**, από τις **ταξικές-κεφαλαιοκρατικές σχέσεις παραγωγής** που επικρατούν. Η γέννηση της αντίθεσης κεφαλαίου-εργασίας στα πλαίσια του καπιταλισμού είναι αυτή που διαμορφώνει μεταξύ άλλων και τη σχέση ανθρώπου - φύσης. Το κεφάλαιο, όπως έγραφε ο Μαρξ, καταστρέφει-καταληστεύει τις δυο πηγές του κοινωνικού πλούτου: την φύση και την ανθρώπινη εργασία. Το οικολογικό ζήτημα, επομένως, **δεν εξαρτάται μόνο από τη σχέση του ανθρώπου με τη φύση, αλλά και από τη σχέση του ανθρώπου με την ίδια του την εργασία και τα προϊόντα της.**

Εκεί οφείλουμε να αναζητήσουμε την απάντηση στο ερώτημα γιατί παρά την αλματώδη ανάπτυξη των παραγωγικών δυνάμεων και τη δυνατότητα για μια **νέα, αρμονική συνύπαρξη με τη φύση**, τελικά αυτή η ανάπτυξη καταλήγει να **είναι αντιδραστική και εχθρική προς το φυσικό περιβάλλον**. Η ίδια η κρίση και η υπερ-αντιδραστικοποίηση του ολοκληρωτικού καπιταλισμού τον ωθεί σε μια βαρβαρότητα που δεν έχει ιστορικό προηγούμενο, ωθώντας την ανθρώπινη εργασία να ζει κάτω από το όριο αναπαραγωγής της, καταστρέφοντας και τα τελευταία φυσικά αποθέματα που έχουν μείνει αναξιοποίητα.

Το δίλημμα καπιταλιστική βαρβαρότητα - καταστροφή της φύσης και του ανθρώπου ή κομμουνιστική απελευθέρωση επανέρχεται. **Να ακούσουμε την κραυγή τη φύσης!** Για τη νεολαία και τον κόσμο της εργασίας αναδεικνύεται η ανάγκη για έναν άλλο δρόμο προς μια αξιόβιωτη ζωή σε σύγκρουση με το καπιταλιστικό σύστημα. Για μια νέα κομμουνιστική ελπίδα στον 21ο αιώνα, για έναν κόσμο χωρίς εκμετάλλευση, φτώχεια, αποξένωση και καταπίεση, χωρίς πόλεμο και περιβαλλοντική καταστροφή!

Ομάδα Εργασίας της νεοαλίας Κομμουνιστική Απελευθέρωση, Απρίλης 2020

Παραπομπές-πηγές-στοιχεία:

- (1) [Kristian G. Andersen, The proximal origin of SARS-CoV-2, Nature Medicine, March 17, 2020](#)
- (2) [Kate E. Jones, Nikkita G. Patel, Marc A. Levy, Adam Storeygard, Deborah Balk, John L. Gittleman & Peter Daszak, Global trends in emerging infectious diseases, Nature, February 21, 2008](#)
- (3) [Jim Robbins, The Ecology of Disease, New York Times, New York, July 14, 2012](#)
- (4) [Nick Watts, The 2019 report of The Lancet Countdown on health and climate change: ensuring that the health of a child born today is not defined by a changing climate, The Lancet, November 13, 2019](#)

(5) [Peng Zhou, Xing-Lou Yang, \[...\]Zheng-Li Shi, A pneumonia outbreak associated with a new coronavirus of probable bat origin, Nature, February 3, 2020](#)

(6) [Sonia Shah, Contre les pandémies, l'écologie, Le Monde Diplomatique, March 17, 2020](#)
Μεταφρασμένο στα ελληνικά [εδώ](#)

(6) [Katarina Zimmer, Deforestation Tied to Changes in Disease Dynamics, The Scientist, January 29, 2019](#)

(7) [Ahmed Kouaou, La crise sanitaire est liée aux actions humaines, selon un écologiste, Radio-Canada, March 29, 2020](#)

(8) [Massimo De Angelis, L' uso politico dei parassiti, Commune Info, March 15, 2020](#)

(9) [John Vidal, Tip of the iceberg': is our destruction of nature responsible for Covid-19?, The Guardian, March 18, 2020](#)

(10) [Wufei Yu, Coronavirus: Revenge of the Pangolins?, The New York Times, March 5, 2020](#)

[Tweet](#)
